

VII Международной научно-методической конференции. Юго-Зап. гос. ун-т. Курск, 2015. С. 223–228.

5. Андреева Т. В. Семейная психология : учебное пособие. Санкт-Петербург: Речь, 2004. 244 с.

6. Коряковцева О. А., Рожков М. И. Комплексная поддержка молодой семьи: учеб.-метод. пособие для студентов вузов. 2008. С. 213.

7. Ковалев С. В. Подготовка старшеклассников к семейной жизни. Москва, 2007. С. 315.

8. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української педагогіки. Київ, 2006. 447 с.

9. Світленко С. І. Світ модерної України. Днепропетровськ, 2007. 457 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ КУРСАНТІВ ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Брик Т.О., Григорова І.Г.

Харківський національний університет Повітряних Сил імені І. Кожедуба

У статті проводиться аналіз особливостей професійно-орієнтованого вивчення іноземної мови курсантами ВЗВО. Автори зазначають необхідність застосування особистісного підходу, який дає можливість сформувати новітню парадигму вищої військової освіти, яка спрямована на реалізацію ідей гуманізації, гуманітаризації та інформатизації, що веде за собою загальну гармонізацію та фундаменталізацію системи навчання у військових навчальних закладах. Зроблено висновок, що предметом вивчення стає мова не лише як лінгвістичне явище, а й як мовленнєва діяльність, в яку входить і соціокультурний аспект, результатом застосування якого є пізнання світової культури в цілому.

Ключові слова: майбутні офіцери, іноземна мова, стандарти НАТО, професійний розвиток.

ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ КУРСАНТОВ ВОЕННЫХ УЧЕРЕЖДЕНИЙ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Брик Т. О., Григорова И. Г.

Харковский национальный университет Воздушных Сил имени И. Кожедуба

В статье проводится анализ особенностей профессионально-ориентированного изучения иностранного языка курсантами ВВУЗ. Авторы отмечают необходимость

применения личностного подхода, который дает возможность сформировать новейшую парадигму высшего военного образования, которое направлено на реализацию идей гуманизации, гуманитаризации и информатизации, что ведет за собой общую гармонизацию и фундаментализацию системы обучения в военных учебных заведениях. Сделан вывод, что предметом изучения становится язык не только как лингвистическое явление, но и как речевая деятельность, в которую входит и социокультурный аспект, результатом применения которого есть познание мировой культуры в целом.

Ключевые слова: будущие офицеры, иностранный язык, стандарты НАТО, профессиональное развитие.

PECULARITIES OF PROFESSIONALLY ORIENTED TEACHING FOREIGN LANGUAGE FOR CADETS OF HIGHER MILITARY ESTABLISHMENTS

Brik T.O., Grigороva I.G.

Kharkov National Air Force University named after I. Kozhedub

In the article the authors analyzed features of professionally-oriented learning foreign language by the cadets of higher military institutions. Teaching subject «Foreign Language» in non-linguistic institutions needs to coincide with the directions of development of State educational standard which implies taking into consideration of professional specificity in teaching foreign language for each separate speciality and even specialization. The authors note the necessity to use personal approach which gives opportunity to form a new paradigm of higher military education which is aimed at the realization of humanization and informatization ideas which are followed with general harmonization and fundamentalization of educational system in higher military institutions. The technique «from knowledge – to skills» turns into the technique «from active actions – to knowledge and skills» which is the base humanized model of study in any professional sphere. The conclusion is made that the language not only as a linguistic phenomena is the subject of study but also as speech activity which includes sociocultural aspect. The result of its use is cognition of world culture in general. Professionally oriented knowledge of foreign language becomes a foreground direction also in the update of military education according to NATO standards which are international ones.

There must be the following components of studying foreign language:

- spheres of communicative activity, topics, situations and language material which consider professional direction of cadets' education;
- language material (phonetic, lexical, grammar, orthographic), rules of its use and skills of its use;
- complex of special (speech) skills which show the level of practical knowledge of foreign language as means of communication in particular in intercultural situations;
- system of knowledge of national and cultural peculiarities of the country the language of which the learners study.

Key words: prospective officers, foreign language, NATO standards, professional development.

Постановка проблеми. На сучасному етапі переформування Збройних Сил України перед військовослужбовцями та перед майбутніми офіцерами, які зараз отримують

професійну освіту, постають новітні завдання використання іноземної мови у професійному середовищі. Це стає важливим етапом євро адаптації та можливої інтеграції до стандартів НАТО, де англійська мова стає мовою міжнародного професійного спілкування під час проведення миротворчих операцій контингентом з різних країн. Крім того, англійська мова є мовою міжнародної науки, а випускники військових вузів також можуть долучатися до міжнародного наукового процесу, в якому професійне спілкування стає базою для майбутніх відкриттів та розвитку наукового процесу в цілому. Тому викладання дисципліни «Іноземної мови» у немовних вузах, та у військових вузах відповідно, набуває необхідності співпадати з напрямками розвитку Державного освітнього стандарту, який передбачає врахування професійної специфіки у викладанні іноземної мови для кожної окремої спеціальності, або навіть спеціалізації.

Аналіз проблеми. В процесі аналізу багатьох досліджень проведених у цій галузі стає зрозумілим, що це є соціокультурне замовлення держави і суспільства, яке має реалізовуватися у сфері військової освіти наступним чином:

1) формування елементів адекватної сучасному рівню розвитку суспільства професійної кадрової військової інфраструктури для використання у внутрішній і зовнішній сфері;

2) підвищення якості військово-професійної освіти у відповідності до потреб застосування військового контингенту на міжнародній арені та співучасті у миротворчих операціях НАТО;

3) випереджувальний розвиток системи вищої професійної військової освіти, яка здатна мобільно забезпечити підвищення професійної відповідності та застосовності на рівні держави та міжнародному рівні;

4) підвищення гнучкості структури військово-професійної освіти і можливості її адаптації до актуальних та перспективних потреб ринку праці, що постійно змінюється, коли навички, здобуті у військовій сфері можуть застосовуватися у цивільному житті військовослужбовців після виходу на пенсію;

5) впровадження соціокультурної компоненти у вивчення іноземної мови з урахуванням відкритості суспільства, його швидкої інформатизації, входження у світовий економічний, оборонний та інформаційний простір;

6) забезпечення соціалізації в багатомовному середовищі миротворчого контингенту за допомогою набутих соціальних навичок, практичних цілей навчання у сфері вивчення іноземної мови для подальшого використання у міжнародних відносинах.

Формування мети статті. Беручи до уваги вищезазначені елементи формування основ для вивчення іноземної мови у військово-професійному середовищі, слід зазначити необхідність застосування особистісного підходу, про який говориться у дослідженнях А. М. Алексюка, Г. О. Балла, Г. С. Костюка та інших. Таким чином, ми бачимо, що використання особистісного підходу дає можливість сформулювати новітню парадигму вищої військової освіти, яка спрямована на реалізацію ідей гуманізації, гуманітаризації та інформатизації, що веде за собою загальну гармонізацію та фундаменталізацію системи навчання у військових вищих навчальних закладах, що забезпечує нову систему соціально-професійної адаптації до новітніх умов професійної застосовності та реалізації. Актуальною проблемою стає гуманізованість професійних умінь і навичок у військовій сфері, яка досягається за рахунок всебічного розвитку особистості в якості майбутнього фахівця, в нашому випадку у військовій сфері. Таким чином, ми бачимо, що методика «від знань – до вмінь» перетворюється на методику «від активних дій – до знань і вмінь», що є основою гуманізованої моделі навчання у будь-якій професійній сфері, включаючи військову. Отже, ми приходимо до визнання того факту, що «мова – невід’ємна частина людського розуму і, отже, тільки взаємодія всіх розумових структур і процесів (сприйняття, розуміння, пам’яті) забезпечує її функціонування» [1, с. 28]. Тому стає зрозумілим, що знання іноземної мови стає невід’ємною компонентою професійного володіння майбутньою професією.

Виклад основного матеріалу дослідження. Актуальність змін у військово-професійній освіті полягає у зміні викладання іноземної мови у немовному вузі з метою навчання навичкам спілкування і безпосереднього застосування мови у військово-професійному середовищі з урахуванням потреб професійного мислення і подальшого професійного розвитку. Тобто предметом вивчення стає мова не лише як лінгвістичне явище, а й як мовленнєва діяльність, в яку входить і соціокультурний аспект, результатом застосування якого є пізнання світової культури в цілому.

Як бачимо, професійно-орієнтоване знання іноземної мови стає пріоритетним напрямком і у оновленні військової освіти відповідно до стандартів НАТО, які є міжнародними. Іншомовне спілкування для майбутніх військовослужбовців стає безпосередньою компонентою їх професійної застосовності у подальшій службі. Аналіз педагогічних та методичних джерел дає можливість зрозуміти повне різноманіття новітніх методик, методів, підходів та платформ до вивчення іноземної мови у військово-професійному середовищі, коли іноземна мова стає не лише засобом спілкування, але й набуття знань у професійній сфері за фахом. Розглядаючи іноземну мову як засіб формування професійної спрямованості майбутнього фахівця, варто зазначити, що під час

вивчення професійно-орієнтованого мовного матеріалу встановлюється двосторонній зв'язок між намаганням студента (курсанта) отримати спеціальні знання зі своєї майбутньої професії та успішністю оволодіння мовою [6, с. 79].

Викладання дисципліни «Іноземна мова» зумовлене специфікою напрямку, в якому спеціалізується майбутній фахівець, у нашому контексті офіцер. Л. С. Виготський зазначав, що оволодіння іноземною мовою йде шляхом, протилежним тому, яким йде розвиток рідної мови. Дитина засвоює рідну мову, не усвідомлюючи цього, ненавмисно, а іноземну мову – починаючи з усвідомлення та розуміння наміру. Тому можна сказати, що розвиток рідної мови йде знизу вгору, тоді як розвиток навичок іноземного мовлення – зверху вниз [2]. Крім того мова є не лише засобом, а й метою навчання у гуманізованій системі освіти, коли вивчення мови починається з простіших для засвоєння мовленнєвих структур та продовжується засвоєнням більш складних на тому етапі, коли мова стає засобом навчання. Ще важливою особливістю мови є її безпредметність, тобто вона лише засіб висловлення та формування думок, в той же час мова є безмежною, тобто її не можна вивчити повністю, вона завжди вивчається у обсязі, необхідному для застосування її у тій чи іншій сфері, тому навчальний матеріал обмежується програмою [1, с. 28]. В той же час унікальність дисципліни «Іноземна мова» полягає і в тому, що на відміну від інших предметів професійного середовища, які вивчають майбутні військовослужбовці з точки зору теоретичної бази та подальшого практичного використання, у вивченні мови їм потрібні розвинуті навички і вміння володіння мовою. Теоретичні знання взагалі опускаються і залишаються лише фонові знання про структуру рідної мови.

Тому, на даному етапі перезавантаження вищої освіти в цілому та переробці системних підходів до викладання іноземної мови майбутнім офіцерам виникає необхідність більш ретельно підходити до аналізу і подальшого впровадження практичних навичок і вмінь у процес навчання. Не викликає сумнівів важливість глибокого аналізу під час встановлення міжпредметних зв'язків між різними дисциплінами, що допоможуть розважливо і максимально точно підібрати матеріал необхідний для навчання військових необхідних ним навичок у застосуванні мови у їх професійній діяльності. Тобто перед викладачами іноземної мови у військових ЗВО стає необхідність «професійної орієнтованості» набутих навичок і вмінь у військово-професійній сфері та інтеграції їх у вивчення профільних предметів. Отже, можна розглядати зміст навчання іноземних мов у немовних ЗВО як сукупність того, що студенти (курсанти) повинні вивчити у процесі навчання, щоб якість та рівень володіння іноземною мовою відповідали їхнім вимогам і цілям, а також меті певного рівня освіти [3]. Тобто, необхідно знову звернутися і ретельно

проаналізувати змістовну складову для дисципліни «Іноземна мова». Таким чином, складовими змісту навчання іноземної мови мають бути:

- сфери комунікативної діяльності, теми, ситуації та мовний матеріал, що враховують професійну спрямованість навчання студентів (курсантів);
- мовний матеріал (фонетичний, лексичний, граматичний, орфографічний), правила його застосування та навички його використання;
- комплекс спеціальних (мовленнєвих) умінь, які показують рівень практичного володіння іноземною мовою як засобом спілкування, зокрема в міжкультурних ситуаціях;
- система знань національно-культурних особливостей та реалій країни, мову якої вивчають [5, с. 206].

Такий підхід дає можливість виявити компоненти моделі структурної складової навчання іноземній мові у ВЗВО. Серед них можна вирізнити:

оволодіння військовослужбовцями та майбутніми офіцерами навичками говоріння, письма, читання та аудіювання у обсязі необхідному для отримання 2 рівня STANAG на момент завершення навчання у ВЗВО, та подальшої можливості навчання на мовних курсах в Україні та за кордоном на здобуття рівня STANAG 3. При цьому, під отриманням 2 рівня STANAG ми розуміємо оволодіння мовою на рівні достатньому для використання військовослужбовців у міжнародних місіях, коли спілкування ведеться у побутово-військовій сфері, а здобуття STANAG 3 передбачає вже науково-професійні елементи у застосуванні мови. В той же час, випускникам ВЗВО надається можливість розвитку навичок письма у об'ємі потрібному для початкової наукової діяльності, яка полягає у навчанні їх написанню анотацій та авторефератів до дипломних та магістерських робіт. При цьому кількість курсантів, які захищаються на іноземній мові постійно зростає. Так, у нашому дослідженні була використана статистика за останні два роки. У наведених діаграмах ми бачимо, що у 2016 році кількість курсантів, що захищали свої дипломні роботи на іноземній мові, рахувалася звичайними цифрами. В 2017 році кількість курсантів, що обрали можливість захисту своєї дипломної роботи на іноземній мові зросла, і обчислювалася відсотковим співвідношенням курсантів по кожному факультету в залежності від загальної кількості курсантів на кожному з них.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

З'ясовано, що особливості професійної підготовки майбутніх офіцерів зумовлюються підпорядкованістю цілей і завдань військової служби соціальному замовленню суспільства. Ці особливості та світові інтеграційні процеси всіх сфер суспільної життєдіяльності зумовлюють необхідність застосування професійно орієнтованого навчання іноземній мові курсантів ВЗВО.

Встановлено, що вміння іншомовного професійного спілкування дозволяють одержувати відповідну іншомовну інформацію на професійні теми, використовувати її для професійного самовдосконалення, компетентно висловлювати свою думку в процесі вербальної і невербальної взаємодії з іншими суб'єктами у процесі професійної діяльності.

Подальших наукових пошуків потребує покращення системи професійно орієнтованого навчання іноземній мові курсантів ВЗВО у процесі поза аудиторних занять та на заняттях із самопідготовки курсантів з урахуванням специфіки військової підготовки.

Список використаних джерел:

1. Бондар С. М., Єгорова Н. Н., Орач Ю. В. Фреймова репрезентація знань як спосіб підвищення ефективності викладання англійської мови для студентів нелінгвістичних спеціальностей. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки* : зб. наук. праць / Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна. Харків : Константа., 2006. Вип. 10. С. 26–31.
2. Выготский Л.С. Развитие речи и мышление. Собрание сочинений. В 6 т. Москва : Педагогика, 1982. Т. 2. С. 213–215.
3. Загороднюк С. В. Развитие управлінського спілкування в системі підготовки державних службовців : автореф. ... дис.канд. наук з держ. упр. Київ, 2003. С. 345.
4. Опрятний С. М. Основні напрями вдосконалення професійного навчання державних службовців ділової англійської мови. *Університетські наукові записки*. 2005. № 1–2 (13–14). С. 312–316.

5. Сура Н. А. Методичне забезпечення та організація навчання курсу професійно орієнтованого спілкування іноземною (англійською) мовою у ВНЗ. *Вісник ЛДПУ ім. Т.Г. Шевченка*. 2003. № 7 (63). С. 205–207.

6. Теляшенко В. Л. Професійно орієнтоване навчання студентів іноземної мови в немовному вузі. *Теорія та практика державного управління*. Вип.4. Актуальні питання навчання іншомовної комунікації у вищих навчальних закладах: матеріали наук.-практ. конф., 20 травня 2003 р. Харків : Магістр, 2003. С. 78–81.

УДК 159.923:364-057.36

**ПОТЕНЦІАЛ АКМЕОЛОГІЇ ТА АКМЕОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ В ОРГАНІЗАЦІЇ
РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ – УЧАСНИКІВ
БОЙОВИХ ДІЙ ФАХІВЦЯМИ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ**

Бриндіков Ю. Л.

Хмельницький національний університет

У статті розглянуто сутність реабілітації як наукової категорії. Проаналізовано потребу проведення реабілітаційної роботи фахівцями соціальних служб з військовослужбовцями – учасниками бойових дій. Обґрунтовано доцільність використання потенціалу акмеологічного підходу під час реабілітаційної діяльності з комбатантами. Головна увага зосереджена на висвітленні сутності та характеристикі конкретних практичних моделей, що базуються на акмеологічному підході. Зокрема, проаналізовано практичні аспекти таких моделей, як: навчання життєвим навичкам, мотивації, афективного навчання, копінг-поведінки, самоефективності, соціальної підтримки.

Ключові слова: реабілітація, комбатанти, акмеологія, акмеологічний підхід, практичні моделі.

**ПОТЕНЦИАЛ АКМЕОЛОГИИ И АКМЕОЛОГИЧЕСКОГО ПОДХОДА
В ОРГАНИЗАЦИИ РЕАБИЛИТАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
ВОЕННОСЛУЖАЩИХ – УЧАСТНИКОВ БОЕВЫХ ДЕЙСТВИЙ СПЕЦИАЛИСТАМИ
СОЦИАЛЬНЫХ СЛУЖБ**

Бриндиков Ю. Л.

Хмельницкий национальный университет

В статье рассмотрена сущность реабилитации как научной категории. Проанализированы необходимость проведения реабилитационной работы специалистами социальных служб с военнослужащими – участниками боевых действий. Обоснована